

BIBLIA

sau

SFÂNTA SCRIPTURĂ

VERSIUNE DIORTOSITĂ DUPĂ SEPTUAGINTA,
REDACTATĂ ȘI ADNOTATĂ DE

Mitropolitul BARTOLOOMEU VALERIU ANANIA

FACEREA

ÎNTÂIA CARTE A LUI MOISE

1) Ps 8, 3; 88, 11;
135, 5; 145, 6

Iov 38, 4

Sir 16, 26; 18, 1

In 1, 3

FA 14, 15; 17, 24

Col 1, 16

Evr 11, 3

2 Ptr 3, 5

Ap 14, 7

2) Iov 33, 4

Idt 16, 14

3) Ps 32, 9

Is 45, 7

2 Co 4, 6

6) Ir 51, 15

6-8) Ps 32, 6

6-9) Ps 103, 2-3;

135, 6; 148, 4-5

Iona 1, 9

2 Ptr 3, 5

7) Ps 135, 5

¹ Întru'nceput^a a făcut^b Dumnezeu cerul și pământul^c.
² Dar pământul era nedeslușit și ne'mplinit^d; și întuneric era deasupra genunii; și Duhul lui Dumnezeu^e Se purta pe deasupra apelor.
³ Si a zis^f Dumnezeu: „Să fie lumină!”^g Si a fost lumină.⁴ Si a văzut Dumnezeu lumina că e frumoasă^h; și a despărțit Dumnezeu lumina de întuneric.⁵ Si Dumnezeu a numit lumina „ziua”, iar întunericul l-a numit „noapte”. Si a fost seară și a fost dimineată: ziua întâi.
⁶ Si a zis Dumnezeu: „Să fie o tărieⁱ prin mijlocul apelor și să despartă apele de ape!” Si a fost așa:^j Dumnezeu a făcut tăria și a despărțit Dumnezeu apele cele de sub tărie de apele cele de deasupra tăriei.^k Si Dumnezeu a numit tăria

^{a)} În interiorul dimensiunii nemărginite și atemporale a lui Dumnezeu, atunci când El, prin propria Sa voință și putere, a hotărât ca lumea să aibă un început. „Întru'nceput” (**en arhé**) sugerează că Dumnezeu transcende începutul, că El este anterior oricărei mișcări. **Arhé** înseamnă nu numai început, ci și principiu (tradus în Vulgata prin **principium**), adică concepție, regulă, normă, punct de vedere. Textul preconizează ideea Întelepciunii creațoare (Pr 8, 22-31), a Logosului (Cuvântului) creator (In 1, 1-3).

^{b)} Grecul **poíeo** = „a face”, îl traduce pe ebraicul **bara'**, un verb care în VT este întotdeauna folosit pentru a exprima acțiunea creațoare a lui Dumnezeu. Vulgata (și unele versiuni moderne) îl traduc prin „a crea”, echivalentul românesc al lui „a face”. Verbul e mult mai explicit în 2 Mac 7, 28: Dumnezeu a făcut totul din nimic (ceea ce exclude prezentarea unei materii preexistente). Românescul „a face” înseamnă nu numai a crea (din nimic), ci și a crea în mod organizat, potrivit unui plan, în etape prestabilite și cu o finalitate clară.

^{c)} Prin „cerul și pământul” (ebraism) se înțelege rezultatul creației, cosmosul ordonat, „existența întregului univers” (Sf. Vasile cel Mare). Alți Sfinți Părinti înțeleg lumea îngerească și cea materială.

^{d)} Nedeslușit: invizibil sau de-abia vizibil, ca prin abur. Ne'mplinit: ne'ntocmit pe de-a'ntregul; puștiu; gol; desert, fără viață. Ebraicul **tohū-bohū** sugerează ideea de haos, materie informă, creată din nimic, dar încă neorganizată, nedeslușită.

,cer”. Si a văzut Dumnezeu că este bine. Si a fost seară și a fost dimineată: ziua a doua.

^{9) Ps 32, 7}
^{10) Iona 1, 9}
⁹ Si a zis Dumnezeu: „Apele de sub cer să se adune într'o singură adunare și să se arate uscatul!” Si a fost așa: apele de sub cer s'au adunat în adunările lor și s'a arătat uscatul.¹⁰ Si Dumnezeu a numit uscatul „pământ”, iar adunările apelor le-a numit „mări”. Si a văzut Dumnezeu că este bine.

^{11) 11-12) Mc 4, 28}
^{1 Co 15, 38}
¹¹ Si a zis Dumnezeu: „Pământul să odrăslească verdeată: iarba purtătoare de sămânță, după felul și asemănarea ei, și pom roditor^k care după felu-i să dea rod cu sămânță'n sine pe pământ!” Si a fost așa:¹² Pământul a odrăslit verdeată: iarba purtătoare de sămânță după felul și asemănarea ei, și pom roditor care după felu-i să dea rod cu sămânță'n sine pe pământ. Si a văzut Dumnezeu că este bine.¹³ Si a fost seară și a fost dimineată: ziua a treia.

^{e)} În limba greacă, același cuvânt, **pneuma**, înseamnă și „vânt”, și „duh”. Așadar, mișcarea aerului care va face posibilă înirea pământului; Duhul dătător de viață al lui Dumnezeu.

^{f)} Rostirea lui Dumnezeu: actul prin care voința Sa devine faptă; participarea cuvântului (Cuvântului) la actul creației; (vezi In 1, 1 și note).

^{g)} Activarea luminii necreate a lui Dumnezeu. Cel ce El Însuși este lumină, aşa cum lumină este și Cuvântul Său (Logosul) întrupat, Iisus Hristos (In 1, 9; 8, 12; 9, 5; 12, 46), vizibilă în momentul schimbării Sale la față (Mt 17, 2; Mc 9, 3; Lc 9, 29). Așadar, nu e vorba de lumina naturală (astrele vor fi create de abia în ziua a patra – vezi versetele 14-19), ci de acea lumină pe care o vor experia mai târziu ișihaști și pe care teologia răsăriteană o va cunoaște îndeosebi prin scrierile Sfântului Grigorie Palama.

^{h)} Ca adjecтив, **kalós** înseamnă „frumos” (vv. 4 și 31); ca adverb, înseamnă „bine” (vv. 8, 10, 12, 18, 21 și 25). „Lumina frumoasă” e opțiunea exegetică a Sfântului Vasile cel Mare. „Frumos” și „bine”, laolaltă, induc ideea de „armonie”.

ⁱ⁾ La Evrei, ziua de 24 de ore începea și se termina la apusul soarelui. Este și ziua liturgică în cultul creștin.

^{j)} Firmament; cuvântul original sugerează o boltă cu circumferință pe orizont.

^{k)} „Iarbă”, „pom”: singular generic, care cuprinde'n sine specia sau regnul.

- 14) Ps 135, 7-9
Bar 3, 33-35
Sir 43, 7
- 14) Si a zis Dumnezeu: „Să fie într-o tără cerului luminător care să lumineze pământul”, să despartă ziua de noapte și să fie ei spre semne^b și spre anotimpuri și spre zile și spre ani,¹⁵ și să fie ei într-o tără cerului luminător să lumineze pământul!”^c Si a fost așa: ¹⁶ Dumnezeu i-a făcut pe cei doi luminători mari: luminătorul cel mai mare spre stăpânirea zilei și luminătorul cel mai mic spre stăpânirea noptii, și stelele.¹⁷ Si le-a pus Dumnezeu într-o tără cerului, ca să lumineze pământul,¹⁸ să stăpânească ziua și noaptea și să despartă lumina de întuneric. Si a văzut Dumnezeu că este bine.¹⁹ Si a fost seară și a fost dimineață: ziua a patra.
- 20) Si a zis Dumnezeu: „Puiască apele puiță de ființe vii^d; și păsări să zboare peste pământ în largul tăriei cerului!”^e Si a fost așa: ²¹ A făcut Dumnezeu înnotătoarele cele mari^f și toate ființele vii care mișună, și pe care apele le puiesc^g după felul lor, și toate păsările înaripate după felul lor. Si a văzut Dumnezeu că este bine.²² Si le-a binecuvântat Dumnezeu și le-a zis: „Cresteti și înmulțiti-vă și umplete apele mărilor!; și păsările să se înmulțească pe pământ!”²³ Si a fost seară și a fost dimineață: ziua a cincea.
- 24) Bar 3, 32
Sir 16, 30
- 24) Si a zis Dumnezeu: „Să scoată pământul ființe vii după felul lor: dobitoace, tărâtoare și fiare sălbaticice după felul lor”. Si a fost așa:²⁵ A făcut Dumnezeu fiarele sălbaticice după felul lor, și dobitoacele după felul lor, și toate tărâtoarele pământului după felul lor. Si a văzut Dumnezeu că este bine.
- 26) Si a zis Dumnezeu: „Să facem om după chipul și asemănarea Noastră^h, ca să stăpânească
- peste peștii marii și peste păsările cerului și peste dobitoace și peste tot pământul și peste toate vietătile ce se tărâsc pe pământ!”ⁱ
- 27) Si l-a făcut Dumnezeu pe om după chipul Său; după chipul lui Dumnezeu l-a făcut; bărbat și femeie i-a făcut.
- 28) Si Dumnezeu i-a binecuvântat, zicând: „Creșteți^j și înmulțiti-vă și umplete pământul și supuneti-l!^k; și stăpâniți peste peștii marii, peste păsările cerului, peste toate dobitoacele și peste tot pământul, peste toate vietătile ce se tărâsc pe pământ!”^l 29) Si a zis Dumnezeu: „Iată, vă dau vouă toată iarba dătătoare de sămânță pe fața ntrezugui pământ, și tot pomul purtător de rod cu sămânță de pom într-o insulă; acestea vă vor fi vouă spre hrană.^m 30) Si tuturor fiarelor pământului și tuturor păsărilor cerului și tuturor vietătilor ce se tărâsc pe pământ, și care au în ele suflare de viață [le dau] toată iarba verde spre hrană”. Si a fost așa.ⁿ 31) Si a văzut Dumnezeu toate câte făcuse: și iată că erau foarte frumoase. Si a fost seară și a fost dimineață: ziua a sasea.
- 27) Fc 5, 1-2;
9, 6
Ecc 7, 29
Sol 2, 23; 10, 17, 3
Mt 19, 4
Mc 10, 6
FA 17, 29
1 Co 11, 7
Col 3, 10
1 Tim 2, 13
- 28) Fc 8, 17;
9, 1, 7; 35, 11
Ps 8, 6-8
Sol 9, 2; 10, 1-2
Sir 17, 2, 4
Iac 3, 7
- 29) Fc 9, 3
Is 31, 17
Ecc 3, 11
Sir 18, 1;
39, 16, 33
Rm 14, 2
- 31) Ps 110, 31
Sol 1, 14
Sir 18, 1;
39, 16, 33
1 Tim 4, 4
- CAPITOLUL 2**
Ziua odihnei Domnului. Omul în mijlocul lumii și al raiului. Întâia familie.
- 1) Asa s'au împlinit cerul și pământul și toată podoba lor.^o 2) Si'n ziua a sasea Si-a împlinit^p Dumnezeu lucrarea pe care o făcuse; iar în ziua a saptea S'a odihnit de toate lucrurile Sale pe care le făcuse.^q 3) Si a binecuvântat Dumnezeu ziua a saptea și a sfîntit-o, pentru că în ea S'a odihnit El
- 1) Is 45, 12
2) Is 20, 11;
31, 17
Evr 4, 4, 10
Dt 5, 14
- 3) Sir 16, 26;
33, 8
- a) Sintagma „care să lumineze pământul” (literal: „spre luminare pe pământ”) se află numai în Septuaginta.
b) „spre semne” pare a avea o semnificație astrologică. Corelează cu „semnele” astrelor (Is 7, 11), care vor precedea sfârșitul lumii (Mt 24, 3, 29). Următoarele finalități se referă la fixarea calendarului.
c) Ideea generală: ființe din speciile inferioare (moluște, reptile), care se înmulțesc cu mare repeziciune. Oricum, viața apare mai întâi în apă, apoi se extinde în aer și pe uscat.
d) Literal: chiții cei mari. Ideea exactă: monștrii marini; uriașe reptile sau mamifere acvatice.
e) Metonimie: expresia nu înseamnă că apele erau înzestrăte cu facultatea de a produce ființe vii, ci că ele erau mediul în care se exercita puterea creatoare a lui Dumnezeu.
f) Aceasta nu este un plural al majestății, ci un plural gramatical autentic; Sfinții Părinti văd în el prima revelație scripturistică asupra persoanelor Sfintei Treimi.
g) În original, acest verb sugerează, deopotrivă, facultatea
- de a spori în talie, în fortă, în putere, în număr, și pe aceea de a deveni fecund, rodnic, apt pentru înmulțire. E motivul pentru care unii traducători români (Radu, Galaction, Nicodim) preferă sintagma „Fiti rodnici (roditori)!”, în consonanță cu versiunile occidentale, spre deosebire de cei mai veci ai noștri, care rețin sensul primar al cuvântului (verbul și același ca în v. 2).
h) În Textul Ebraic: „și toată oștirea lor”, cu înțelesul de totalitate a ființelor care populează cerul și pământul. Vulgata păstrează nuanța din Septuaginta: **et omnis ornatus eorum** (și toată podoba lor), traducându-l astfel pe grecescul **kósmos**, al căruia înțeles mai complet ar fi: cu toată armonia (ordinea, frumusețea, perfecținea) lor.
i) Verbul **synteléō** (folosit și în versetul precedent) înseamnă a împlini (a rotunji, a desăvârși), dar nu singur, ci în cooperare (**teléō** precedat de **syn**), nuanță care cuprinde ideea embrionară (ca și în 1, 26) a unui Dumnezeu treimic, sau cel puțin pe aceea a participării Cuvântului la actul creației (In 1, 1-3).

de toate lucrurile Sale, cele pe care Dumnezeu le-a izvudit făcându-le^a.

^a a Aceasta-i cartea facerii cerului și a pământului, de la facerea lor^b.

b În ziua când Domnul Dumnezeu a făcut cerul și pământul,^c pe pământ încă nu era nici un copacel, și nici o buriană încă nu odrăslise, pentru că Domnul Dumnezeu nu trimisese încă ploaie pe pământ și încă nu era om ca să lucreze pământul;^d ci numai abur ieșea din pământ și umezea toată fața pământului.^e ^f Si Domnul Dumnezeu l-a zidit pe om din tărâna luată din pământ^f, și a suflat asupra lui suflare de viață și s-a făcut omul întru suflet viu.^d

^g Si Domnul Dumnezeu a sădit un rai^g în Eden,^h spre răsărit, și l-a pus acolo pe omul pe care-l zidise.ⁱ Si Domnul Dumnezeu a făcut să răsără din pământ tot soiul de pomi plăcuți la vedere și buni la mâncare, precum și pomul vieții^g în mijlocul raiului și pomul cunoștinței binelui și răului^h.^j Si din Eden ieșea un râu care uida raiul, iar de acolo se împărtea în patru brațe.^k Numele unuia era Fison; acesta înconjoară toată țara Havila, în care se află aur,^l iar aurul din țara aceea este bun; tot acolo se găsește bdeliu și piatra de onix.^m Numele râului al doilea este Gihon. Acesta înconjoară tot ținutul Etiopiei.ⁿ Si râul al treilea este Tigrul; acesta curge prin fața Asiriei; iar râul al patrulea este Eufratul.^o Si Domnul

Dumnezeu l-a luat pe omul pe care-l zidise și l-a pus în rai ca să-l lucreze și să-l păzească.^p Si Domnul Dumnezeu i-a dat lui Adam poruncă și i-a zis: „Din toți pomii raiului poti să mânânci,^q dar din pomul cunoștinței binelui și răului să nu mânânci, căci în ziua în care vei mâncă din el, cu moarte vei muri!”^r

^s Si a zis Domnul Dumnezeu: „Nu este bine să fie omul singur; să-i facem ajutor pe potriva lui”^t.^u Si din pământ a mai zidit Domnul Dumnezeu toate fiarele câmpului și toate păsările cerului^k și le-a adus la Adam ca să vadă cum le va numi; și oricum va numi Adam toată ființă vie, ea aşa se va numi.^v Si a pus Adam nume tuturor dobitoacelor și tuturor păsărilor cerului și tuturor fiarelor câmpului; dar pentru Adam nu s'a găsit ajutor pe potriva lui.^w Atunci Domnul Dumnezeu a adus asupra lui Adam un somn adânc, și el a adormit; și a luat una din coastele lui și locul ei l-a plinit cu carne.^x Iar coasta pe care Domnul Dumnezeu o luase din Adam a prefăcut-o^y în femeie și a adus-o la Adam.^z Si a zis Adam: „De data aceasta iată os din oasele mele și carne din carne mea!; ea se va numi femeie, pentru că a fost luată din bărbatul ei”^{aa}. De aceea va lăsa omul pe tatăl său și pe mama sa și se va lipi de femeia sa și cei doi vor fi un trup.

^{aa} Adam și femeia lui erau amândoi goi și nu se rușinau.

^a) „A izvudit” îl traduce pe grecescul **άρθο** = „a face (ceva) primul”, „a face (ceva) pentru prima oară”; „a începe”; prin extensie: „a crea” (ca act pur, fără o altă determinare, spre deosebire de „a face”, care presupune o creație elaborată – uneori în trepte –, potrivit unui plan). Ultima propoziție are o funcție apozitională, ea explicând cum a făcut Dumnezeu lumea: creând-o din nimic, de vreme ce „a face” (a crea efectiv) devine simultan cu „a izvudit” (a crea în imaginea modelul arhetipal). Prin această nuanță, textul de față îl anticipizează cu mult pe cel din 2 Mac 7, 28.

^b) Aici se încheie primul referat biblic asupra creației; de aici începe cel de al doilea, al cărui centru este omul. Pentru a marca hotarul dintre ele, versiunea de față a adoptat felul în care o seamă de versiuni occidentale împart versetul în a și b.

^c) În ebraică: **אָדָם** = om; **אָדָמָה** = pământ. Aceste două substantive comune îi vor da primului om numele său propriu: Adam.

^d) T. M.: „și s'a făcut omul ființă vie”. „S'a făcut”: a devenit; a trecut în alt mod de existență. În LXX: „și s'a făcut omul întru suflet viu” (**εἰς ψυχήν ζωοσάν**), care poate fi tradus și: „întru suflet care trăiește”, adică nemuritor. Sufletul omului (altceva decât „viață”) s'a născut din suflarea lui Dumnezeu și l-a învăluit (l-a îmbrăcat) pe om odată cu aceasta, dar și cu tendința de a fi „absorbit”: particula **εἰς** înseamnă și „întru” (înlăuntru) și „spre” (direcție, scop). În 1 Par 12, 18 se spune că Duhul

,l-a îmbrăcat” pe Amasai, care a rostit o profetie: tot astfel pe Ghezon (Jd 6, 34). Acest **ενδύο** înseamnă „a îmbrăca”, cu sensul de a lua complet în stăpânire; „a se îmbrăca” = a intra în posesia cuiva sau a ceva. În acest sens duhovnicesc îl va folosi Pavel în Rm 13, 14: „...îmbrăcați-vă în Domnul Iisus Hristos”, în Ga 3, 27: „...în Hristos v' ati îmbrăcat” și în Col 3, 12: „...îmbrăcați-vă cu simțăminte de 'ndurare, de bunătate...”. Așadar, omul nu e o simplă „ființă vie”, asemenea tuturor celoralte, ci trup cu suflet viu, apartinând celor două lumi, materială și spirituală. Având un caracter antinomic (în același timp exterior și interior trupului), el este – ontologic – apt și pentru experiențele mistice (extaz și entaz).

^e) În ebraică: **גַן** = grădină. Septuaginta îl preferă pe **παράδεισος** = paradiș, rai, spre a-i sublinia caracterul cu totul special.

^f) Edem: imposibil de localizat geografic, dar cu semnificația de „bucurie”, „desfătare”.

^g) Pomul vieții, simbol al nemuririi.

^h) Vezi versetul 17.

ⁱ) Expresia semnifică moartea inevitabilă și totală.

^j) „Pe potriva lui”: ca și cum el ar sta față'n față cu propria sa imagine.

^k) Indiferent de ordinea creației lor (comp. cu 1, 20-27), toate viețuitoarele au fost făcute pentru om.

^l) Literal: a zidit-o (a folosit-o ca materie pentru o construcție elaborată).

17) Fc 3, 11
Sir 14, 18
Rm 5, 12; 6, 23
1 Co 15, 21

18) Mal 1, 14
Tob 8, 6
1 Co 11, 9
19) Ecc 3, 20
Sir 17, 7

20) Sir 17, 6

21-23) 1 Co 11, 8

22) 1 Tim 2, 13

24) Mal 2, 15
Mt 19, 5
Mc 10, 7-8
1 Co 6, 16
Ef 5, 31

CAPITOLUL 3 Căderea primilor oameni. Pedeapsa și făgăduința.

1) Sol 2, 24
Sir 25, 15

2) Ecc 7, 29

3-19) In 8, 44

4) Sol 2, 24
In 8, 44
2 Co 11, 3

5) Sir 10, 13

6) Sir 25, 7, 24
Rm 5, 12
1 Tim 2, 14

7) Iov 31, 33

8) Iov 31, 33

11) Fc 2, 17

¹ Șarpele însă era cel mai viclean dintre toate fiarele de pe pământ, pe care le făcuse Domnul Dumnezeu. Și a zis șarpele către femeie: „Dumnezeu, a zis el oare: Să nu mâncați roade din tot pomul care este în rai?...”^a ² Iar femeia a zis către șarpe: „Noi putem mâncă din roada pomilor raiului,^b dar din roada pomului care este în mijlocul raiului, ne-a zis Dumnezeu: „Din el să nu mâncați și nici să vă atingeți de el, ca să nu muriți!”^c Atunci șarpele a zis către femeie: „Nu, nu veți mori;^d dar Dumnezeu știe că năzdrăva care veți mâncă din el vi se vor deschide ochii și veți fi ca niște Dumnezei, cunoscând binele și răul”.^e ⁶ Și femeia a văzut că pomul e bun de mâncat și că plăcut le este ochilor la vedere și că e de dorit spre câștigarea priceperii.^f Și a luat din roada lui și a mâncat; și i-a dat și bărbatului său, care era cu ea, și el a mâncat.⁷ Atunci amândurora li s-au deschis ochii și au cunoscut că erau goi; și au cusut frunze de smochin și și-au făcut șorțuri.

⁸ Și au auzit glasul Domnului Dumnezeu purtându-se prin rai în boarea amurgului; și de la fața Domnului Dumnezeu s-au ascuns Adam și femeia sa printre pomii raiului. ⁹ Și Domnul Dumnezeu l-a chemat pe Adam și i-a zis: „Adame, unde ești?”¹⁰ Acesta a zis: „Glasul Tău l-am auzit purtându-se prin rai și m'am temut, pentru că sunt gol, și m'am ascuns”.

¹¹ Și i-a zis Dumnezeu: „Cine tăi-a spus tăie că ești gol? Nu cumva ai mâncat din pomul din care Eu tăi-am poruncit să nu mânânci?”¹² Adam

a) Frază lăsată intentionat în suspensie spre a fi corectată de femeia însăși, implicând-o astfel în faptă responsabilă: Eva cunoștea porunca nu direct de la Dumnezeu, ci prin sotul ei!

b) Cu înțelesul: altfel, veți mori.

c) În sensul: a socotit, a chibzuit, dar numai prin faptul că i-a dat crezare șarpei, fără vreo altă probă.

d) Cuvântul **katañoeo** e foarte bogat în sensuri: a pricepe, a înțelege, a remarca, a-și da seama, a observa, a medita, a reflecta, a discerne, a vedea cu claritate, a fi conștient de sine. De aici, și marea putere de seducție a ispitei.

e) Lupta dintre om (specia generată de Eva) și diavol (al căruia simbol este șarpele – vezi Ap 20, 20). Textul grecesc folosește verbul **tereo** = a pândi, a urmări, a se ține după, a supraveghea – ceea ce ar sugera o luptă infinită și nedecisă, spre deosebire de Textul Ebraic care e mai concludent. În

a zis: „Femeia pe care mi-ai dat-o să fie cu mine, ea mi-a dat din pom, și eu am mâncat”.¹³ Și a zis Domnul Dumnezeu către femeie: „Cum de-ai făcut una ca asta?” Iar femeia a zis: „Şarpele m'ă amăgit, iar eu am mâncat”.

¹⁴ Și a zis Domnul Dumnezeu către șarpe: „Pentru că ai făcut aceasta, blestemat să fii între toate dobitoacele și între toate fiarele pământului; pe pântecele tău să te târâsti și pământ să mânânci în toate zilele vietii tale!”

¹⁵ Dușmanie voi pune între tine și femeie, între seminția ta și seminția ei; Acela îți va întița capul, iar tu îi vei întița Lui călcăiul”^g.

¹⁶ Iar femeii i-a zis: „Îți voi spori, înmulțindu-le, durerile și geamătul; în dureri vei naște copii; atrasă vei fi către bărbatul tău și el te va stăpâni”.

¹⁷ Iar lui Adam i-a zis: „Pentru că ai ascultat de vorba femeii tale și ai mâncat din pomul din care tăi-am poruncit: Să nu mânânci!, blestemat va fi pământul din pricina ta. În dureri te vei hrăni din el în toate zilele vietii tale!

¹⁸ Spini și pălămidă îți va rodi, și tu cu iarbă câmpului te vei hrăni.

¹⁹ Întru sudoarea fetei tale îți vei mâncă pâinea, până te vei întoarce în pământul din care ești luat; căci pământ ești și în pământ te vei întoarce!”

²⁰ Și Adam i-a pus femeii sale numele Eva,^h pentru că ea este mama tuturor celor vii.²¹ Și Domnul Dumnezeu le-a făcut lui Adam și femeiei sale îmbrăcăminte de piele și i-a îmbrăcat.²² Și a zis Domnul Dumnezeu: „Iată, Adam a devenit ca unul din Noi, cunoscând binele și răul. Și acum, ca nu cumva să-și întindă el mâna și să ia roade din pomul vietii, să mânânce și să trăiască în veci...”,²³ Domnul Dumnezeu l-a scos din raiul Edenului, ca să lucreze pământul din care fusese

schimb, Septuaginta începe fraza prin pronumele personal masculin **autós** = El (sau Acela), implicându-l și în segmentul al doilea (**autoú** = al Lui), ceea ce face din acest verset un text profetic, referitor la Mesia, descendent trupesc al Evei și Fiul Mariei (Eva cea nouă). În paralel, Vulgata începe fraza prin pronumele personal feminin **ipsa** (ea), interpretat de exegeti ca referindu-se la Fecioara Maria. Fie că versetul are o dimensiune hristologică (Septuaginta), fie una mariologică (Vulgata), tradiția exegetică a Bisericii l-a supranumit **Protoevanghelia**, întâia deschidere a speranței pentru mântuirea celui căzut.

f) Eva, transcrierea ebraicului **Hawwā** = Viată. În Septuaginta, literal: „...numele Viată” (Zoé). Numele propriu Eva apare pentru prima oară în 4, 1.

13) Rm 7, 11
2 Co 11, 3
1 Tim 2, 14

14) Is 65, 25

15) Sir 25, 17
Lc 10, 19; 24, 26
In 5, 46
FA 26, 6
Rm 16, 20
Ap 12, 17

16) In 16, 21
1 Co 11, 3;
14, 34
Ef 5, 22
Col 3, 18
1 Tim 2, 11
Tit 2, 5

17) Fe 5, 29
17-18) Evr 6, 8
17-19) Sir 7, 15
Rm 8, 20
1 Co 15, 21

19) Fe 2, 7
Iov 10, 9; 34, 15
Ps 127, 2;
145, 4
Ecc 3, 20; 12, 7
Sol 15, 8
Sir 14, 18;
17, 1, 27, 32;
40, 11; 41, 10
Rm 5, 12

20) Tob 8, 6

22) Ap 2, 7;
22, 2, 14, 19

²⁴⁾ Ap 2, 7 luat.²⁴ Și l-a izgonit pe Adam și l-a așezat în fața raiului Edenului; și heruvimi a pus, și sabia de pară rotitoare să păzească drumul către pomul vieții.

CAPITOLUL 4 *Cain și Abel; urmașii lor.*

¹ Iar Adam a cunoscut-o pe Eva, femeia sa; și ea, zămisind, l-a născut pe Cain și a zis: „Am dobândit om de la Dumnezeu”^a. ² Și l-a mai născut pe fratele său, Abel. Abel era păstor de oi, iar Cain, lucrător de pământ.

³ Și a fost că, după un timp, Cain a adus din roadele pământului jertfă lui Dumnezeu. ⁴ Și a adus și Abel din cele întâi-născute ale oilor sale și din grăsimea lor. Și Domnul a căutat spre Abel și spre darurile lui,⁵ dar spre Cain și spre darurile lui n'a căutat. Și s'a umplut Cain de mânie și față-i era posomorâtă.⁶ Și Domnul Dumnezeu i-a zis lui Cain: „De ce te-ai mânăiat și de ce-ti este față posomorâtă?⁷ Dacă tu faci bine, nu vei fi oare bine primit?^b Dar de nu faci bine, păcatul stă pitit la ușă: pe tine te poftește, dar tu cată să-i fii stăpân!”⁸ Și Cain a zis către Abel, fratele său: „Să ieşim la câmp!” Și a fost că'n timp ce erau ei pe câmp, Cain s'a aruncat asupra lui Abel, fratele său, și l-a omorât.

⁹ Și a zis Domnul Dumnezeu către Cain: „Unde este Abel, fratele tău?” Iar el a zis: „Nu știu; nu cumva sunt eu paznicul fratelui meu?...”.¹⁰ Și a zis Domnul: „Ce-ai făcut? Glasul săngelui fratelui tău strigă spre Mine din pământ.¹¹ Și acum, blestemat să fii de pământul ce și-a deschis gura ca să primească din mâna ta săngele fratelui tău.¹² Când vei munci pământul, el nu-ți va mai da puterea lui; rătăcitor vei fi și fugar pe pământ!”¹³ Și a zis Cain către Domnul Dumnezeu: „Pedeapsa mea e mai mare decât aș putea eu să duc.¹⁴ Dacă Tu mă izgonești astăzi de la față

^{a)} Joc de cuvinte între numele **Qayn** = Cain și verbul **qanah** = a dobândi, a căstiga, a obține. Jubilația femeiei care, din serva bărbatului, se descoperă născătoare de om.

^{b)} Text dificil, cu variante de traducere. Idee posibilă: Chiar dacă jertfa sa n'a fost primită, Cain ar putea fi acceptat de Dumnezeu în virtutea unor rațiuni care transcend jertfa în sine.

^{c)} Despărțindu-l de pământul însângerat, crima îl desparte pe om și de Dumnezeu; prin aceasta, el rămâne vulnerabil, total descorperit, fără nici o apărare. Arheologia biblică pare a recunoaște în Cain pe strămoșul Cheneilor (vezi 15, 19), trib nomad al Canaanului.

^{d)} Literal: a ieșit.

pământului, și de la față Ta voi fi ascuns; rătăcitor voi fi eu și fugar pe pământ, și va fi că oricine mă va întâlni, mă va ucide”.¹⁵ Și i-a zis Domnul Dumnezeu: „Nu așa, ci oricine-l va ucide pe Cain, înșeptită răzbunare va cădea asupră-i”. Și Domnul Dumnezeu i-a pus lui Cain un semn, ca tot cel care-l va întâlni să nu-l omoare.¹⁶ Și s'a dus^d Cain de la față lui Dumnezeu și a locuit în tinutul Nod^e, la răsărit de Eden.

¹⁷ Și Cain a cunoscut-o pe femeia sa; și ea, zămisind, l-a născut pe Enoch; și a zidit o cetate și a numit cetatea după numele fiului său, Enoch.

¹⁸ Iar lui Enoch i s'a născut Irad^f; lui Irad i s'a născut Maleleil; lui Maleleil i s'a născut Matusal, iar lui Matusal i s'a născut Lameh.¹⁹ Lameh și-a luat două femei: numele uneia era Ada și numele celeilalte era Sela.²⁰ Ada l-a născut pe Iabal; acesta a fost tatăl celor ce trăiesc în corturi, la turme.²¹ Fratele lui se numea Iubal; acesta este tatăl tuturor celor ce cântă din fluiere și din titeră.²² Cât despre Sela, ea l-a născut pe Tubal-Cain, care a fost părintele celor ce lucrează arama și fierul. Iar sora lui Tubal-Cain era Noema.

²³ Lameh le-a zis femeilor sale:

„Ada și Sela, ascultați glasul meu;
femei ale lui Lameh, luați aminte la
cuvintele mele:

Am ucis un om pentru rana mea
și un Tânăr pentru vânătaia mea.

²⁴ Dacă pentru Cain fi-va răzbunarea de
sapte ori,
pentru Lameh de saptezeci de ori câte sapte^g.

²⁵ Adam a cunoscut-o iarăși pe Eva, femeia sa; și ea, zămisind, a născut un fiu și i-a pus numele Set, pentru că și-a zis: „Datu-mi-a Dumnezeu un alt văstar în locul lui Abel, pe care l-a ucis Cain”.²⁶ Lui Set, de asemenea, i s'a născut un fiu și i-a pus numele Enos. De atunci au început oamenii să cheme numele Domnului Dumnezeu^h.

^{e)} Localitate necunoscută, dar al cărei nume pare a sugera ideea de pribegie, rătăcire, viață nomadă.

^{f)} În LXX transcris Gaiadat.

^{g)} Versetele 23-24 reprezintă textul unui poem străvechi, din vremea când în societatea primară se instituise vendeta săngeroasă: Lameh se laudă cu propria sa ferocitate spre a-si paraliza adversarii. Insertia poemului e o replică la versetele 13-15.

^{h)} Altfel formulat: „De atunci au început oamenii să-L cheme pe Dumnezeu cu numele de Domnul”. E vorba de introducerea numelui divin **Iahvă** (din tetragrama YHWH = „Domn”, pe lângă acela de **Elohim** = „Dumnezeu”; deci:

1) Ec 1, 27; 9, 6
1 Par 1, 1
Sol 2, 23
Sir 17, 3
Mt 1, 1
1 Co 11, 7
Col 3, 10
2) Fe 1, 27
Mt 19, 4
Mc 10, 6

CAPITOLUL 5

Patriarhii de dinainte de potop.

¹ Aceasta este carteau neamului lui Adam^a. În ziua când l-a făcut Dumnezeu pe Adam, după chipul lui Dumnezeu l-a făcut.² Bărbat și femeie i-a făcut; și i-a binecuvântat și i-a numit cu numele de „om” în ziua în care i-a făcut.

³ Adam a trăit două sute treizeci de ani și atunci i s'a născut un fiu după asemănarea sa și după chipul său^b și i-a pus numele Set.⁴ Zilele pe care le-a trăit Adam după nașterea lui Set au fost șapte sute de ani; și i s'a născut fii și fiice.⁵ Iar de toate, zilele vietii lui Adam au fost nouă sute treizeci de ani; și a murit.

⁶ Set a trăit două sute cinci ani și i s'a născut Enos.⁷ După nașterea lui Enos, Set a mai trăit șapte sute ani, și i s'a născut fii și fiice.⁸ Iar de toate, zilele lui Set au fost nouă sute doisprezece ani; și a murit.

⁹ Enos a trăit o sută nouăzeci de ani și atunci i s'a născut Cainan.¹⁰ După nașterea lui Cainan, Enos a mai trăit șapte sute cincisprezece ani și i s'a născut fii și fiice.¹¹ Iar de toate, zilele lui Enos au fost nouă sute cinci ani; și a murit.

¹² Cainan a trăit o sută șaptezeci de ani și atunci i s'a născut Maleleil.¹³ După nașterea lui Maleleil, Cainan a mai trăit șapte sute patruzeci de ani și i s'a născut fii și fiice.¹⁴ Iar de toate, zilele lui Cainan au fost nouă sute zece ani; și a murit.

¹⁵ Maleleil a trăit o sută șaizeci și cinci de ani și atunci i s'a născut Iared.¹⁶ După nașterea lui Iared, Maleleil a mai trăit șapte sute treizeci

de ani și i s'a născut fii și fiice.¹⁷ Iar de toate, zilele lui Maleleil au fost opt sute nouăzeci și cinci de ani; și a murit.

¹⁸ Iared a trăit o sută șaizeci și doi de ani și atunci i s'a născut Enoch.¹⁹ După nașterea lui Enoch, Iared a mai trăit opt sute de ani și i s'a născut fii și fiice.²⁰ Iar de toate, zilele lui Iared au fost nouă sute șaizeci și doi de ani; și a murit.

²¹ Enoch a trăit o sută șaizeci și cinci de ani și atunci i s'a născut Matusalem.²² Si după nașterea lui Matusalem a umblat Enoch cu Dumnezeu^d două sute de ani și i s'a născut fii și fiice.²³ Iar de toate, zilele lui Enoch au fost trei sute șaizeci și cinci de ani.²⁴ Si a umblat Enoch cu Dumnezeu și nu s'a mai aflat, pentru că Dumnezeu îl strămutase.^e

²⁵ Matusalem a trăit o sută optzeci și șapte de ani și atunci i s'a născut Lameh.²⁶ După nașterea lui Lameh, Matusalem a mai trăit șapte sute optzeci și doi de ani și i s'a născut fii și fiice.²⁷ Iar de toate, zilele lui Matusalem au fost nouă sute șaizeci și nouă de ani; și a murit.

²⁸ Lameh a trăit o sută optzeci și opt de ani și atunci i s'a născut un fiu²⁹ și l-a numit cu numele de Noe, zicând: „Acesta ne va mângâia în osteneala noastră și'n durerea mâinilor noastre, ce vine din pământul pe care Domnul Dumnezeu l-a blestemat”.³⁰ Si după nașterea lui Noe, Lameh a mai trăit cinci sute șaizeci și cinci de ani și i s'a născut fii și fiice.³¹ Iar de toate, zilele lui Lameh au fost șapte sute cincizeci și trei de ani; și a murit.

³² Noe era de cinci sute de ani când le-a dat naștere celor trei fii: Sem, Ham și Iafet.

^{18) Lc 3, 37-38}

^{21) Lc 3, 37-38}

<sup>24) Sol 4, 10
Sir 44, 16;
49, 14, 16
Evr 11, 5</sup>

^{28-29) Lc 3, 36}

<sup>29) Fe 3, 17
Rm 8, 20</sup>

<sup>32) Fe 10, 1
1 Par 1, 4
Lc 3, 37</sup>

Domnul Dumnezeu. Această tradiție îi plasează originea în generația contemporană cu nepotul lui Adam, în timp ce o alta îi atestă o apariție mult mai târzie, în vremea lui Moise (vezi Is 3, 13-15). La obârsie, **Iahvē** era un nume propriu; din respect și teamă, Evreii preferau să-l rostească prin echivalentul „Domn”. În limba biblică, **numele divine** sunt folosite astfel: **Iahvē** = Domnul; **Elohim** = Dumnezeu; **Adonai** = Domnul; **Adonai Iahvē** = Domnul Dumnezeu; **Iahvē Elohim** = Domnul Dumnezeu; **Iahvē Sabaot** = Domnul Sabaot sau Domnul Atotiiitorul; **Saddai** = Puternicul; **El-Olam** = Dumnezeu-Cel-Veșnic.

a) Variantă de text: „cartea neamului oamenilor”. Genealogiile aveau un rol important în viața triburilor semi-nomade, mai ales în exercitarea funcției preoțești. Cea de fată vrea să acopere perioada dintre creație și potop și este, de fapt, o continuare a textului întrerupt la 2, 4a. După numeroși exegeti, cifrele din ea, de tradiție mesopotamică, sunt simbolice și urmăresc, în principal, două idei: a) o perioadă foarte lungă

între două generații; b) longevitatea e o binecuvântare a lui Dumnezeu asupra oamenilor drepti, iar ea scade pe măsură ce răutatea și păcatul se instalează în lume (între 1000 și 600 de ani de la Adam la Noe, între 600 și 200 de la Noe la Avraam, între 200 și 100 între Avraam și Iosua Navi, pentru ca de la David incoace să devină „normală”).

b) Adam îi transmite înțregului neam omenesc chipul pe care el însuși îl primise de la Dumnezeu (vezi 1, 27); „asemănarea” e psihosomatică.

c) „A umbla cu Dumnezeu” = metaforă pentru omul care trăiește în intimitatea lui Dumnezeu, care-l este bineplăcut (vezi și v. 24; de asemenea, 6, 9).

d) În variantă de text: „îl luase cu Sine”. Verbul **metatíthemi** înseamnă numai a muta, a strămuta, a schimba locul, ci și a preface, a transforma (a trece ceva sau pe cineva dintr-o stare de existență în alta). De aci, exogeza asupra misterului în care Enoch a fost strămutat (fenomen care se va repeta cu profetul Ilie – vezi 4 Rg 2, 3-10 și notele aferente).